

Mgr Beata Krzaczkowska

Tytuł rozprawy: Psychospołeczne uwarunkowania strategii radzenia sobie adolescentów w sytuacji konfliktu społecznego

STRESZCZENIE

Celem pracy była odpowiedź na pytanie badawcze dotyczące oceny wpływu wybranych czynników rodzinnych i osobowościowych na strategię radzenia sobie adolescentów w sytuacji konfliktu społecznego.

Problematyka strategii rozwiązywania konfliktów, strategii uwzględniających możliwość realizacji celów każdej ze stron w sposób oparty na poszanowaniu własnych i cudzych praw oraz granic jest niezwykle ważnym zagadnieniem, szczególnie w czasach współczesnych, gdy konflikty i trudności są wpisane w nieomal każdy wymiar życia społecznego, rodzinnego, zawodowego, w kraju i między narodami, czyli w skali mikro- i makrospołecznej. Dlatego badanie mechanizmów stojących u podłoża konfliktu jest dziś szczególnie uzasadnione.

Badania dotyczyły wyodrębnienia w toku analiz statystycznych istotnych zależności pomiędzy preferowanymi przez adolescentów strategiami rozwiązywania konfliktów, a wybranymi predyktorami rodzinnymi: parentyfikacją (w kategoriach: rodzice, rodzeństwo, korzyści) i osobowościowymi (oceną poznawczą stresu, lękiem, samooceną, inteligencją emocjonalną, umiejscowieniem kontroli, jakością życia). Celem badań było także określenie różnic związanych z wiekiem i płcią osób badanych w odniesieniu do rodzinnych i osobowościowych predyktorów strategii rozwiązywania konfliktów przez adolescentów. Klasyfikacja badanych strategii radzenia sobie adolescentów w sytuacji konfliktu społecznego nawiązuje do teorii konfliktu Blake'a i Mountona (1964), Ruble i Thomasa (1976), Thomasa (1992). Wyodrębnia pięć różnych strategii radzenia sobie w sytuacji konfliktowej: rywalizacja, współpraca, dostosowanie, unikanie, kompromis. Oparta jest na dwóch niezależnych motywacjach leżących u podłoża zachowania w sytuacji konfliktu: maksymalizacji interesu własnego lub maksymalizacji interesu partnera konfliktu.

Badania prowadzono w paradygmacie badań ilościowych. W celu weryfikacji postawionych hipotez przeprowadzono analizy istotnościowe z użyciem: analiz regresji, współczynników korelacji liniowych oraz testów istotności różnic międzygrupowych. Grupę badawczą stanowiła młodzież uczęszczająca do szkół średnich kl. I -IV. w przedziale wiekowym 16-20 lat. Przebadano 265 uczniów. Wyniki badań potwierdzają występowanie zakładanych w hipotezach ogólnych zależności o wpływie czynników rodzinnych i osobowościowych na poszczególne strategie radzenia sobie adolescentów w sytuacji konfliktu społecznego. Natomiast nie wszystkie hipotezy szczegółowe dotyczące kierunku zależności zostały potwierdzone. Część z nich nie znalazła potwierdzenia w wynikach badań.

Wyniki analiz statystycznych wykazały, iż predyktorami strategii rywalizacji są: umiejscowienie kontroli, samoocena, jakość życia, inteligencja emocjonalna. Strategię współpracy opisuje: parentyfikacja (korzyści), inteligencja emocjonalna, ocena poznawcza, jakość życia. Predyktory strategii dostosowania to lęk i umiejscowienie kontroli. W strategię uniku wpisuje się umiejscowienie kontroli, parentyfikacja, lęk, ocena poznawcza, jakość życia, inteligencja emocjonalna. Istotnymi zmiennymi strategii kompromisu są: lęk, poczucie jakości życia, ocena poznawcza, inteligencja emocjonalna. Rozkład poszczególnych wyników dla każdej ze skal jest zróżnicowany w zakresie stopnia nasilenia i kierunku wpływu danej zmiennej na poszczególne strategie rozwiązywania konfliktów.

Badania wykazały istotne statystycznie różnice związane z wiekiem i płcią osób badanych w zakresie poszczególnych predyktorów strategii rozwiązywania konfliktów. Uzyskane wyniki badań są źródłem wiedzy o istotnych czynnikach rodzinnych i osobowościowych mających wpływ na strategie radzenia sobie adolescentów w sytuacji konfliktu społecznego. Wiedza ta ma szerokie implikacje praktyczne. Może być wykorzystana do opracowywania programów terapeutycznych mających na celu wspieranie młodzieży w radzeniu sobie z trudnościami wynikającymi z obciążeń środowiska rodzinnego lub deficytów osobowościowych oraz może sprzyjać kształtowaniu mechanizmów służących konstruktywnemu rozwiązywaniu konfliktów interpersonalnych.

